

**Ranuan
varhaiskasvatuksen
toimintavuosisuunnitelma
2026-2027**

RANUA

SISÄLLYSLUETTELO

Ranuan varhaiskasvatuksen toimintavuosisuunnitelma 2026-2027

1. Varhaiskasvatus Ranuan kunnassa.....	3
2. Varhaiskasvatuksen toiminta-ajat.....	5
2.1. Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja vastuut.....	5
3. LAPSEN OPPIMINEN, KEHITYS JA HYVINVOINTI	7
3.1. Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma.....	7
3.2. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma	7
3.3. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa	7
4. VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGINEN TOIMINTA.....	7
4.1. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt	8
4.2. Leikki keskeisenä toimintatapana	9
4.3. Oppimisen alueet	10
4.4. Laaja-alainen osaaminen.....	16
5. LAPSEN TUKI.....	18
6. ARVIONTI	22

1. Varhaiskasvatus Ranuan kunnassa

Ranuan kunnan toimintavuosisuunnitelma on laadittu ohjaamaan, määrittelemään ja tukemaan varhaiskasvatuksen järjestämistä kaikissa kunnan yksiköissä. Toimintavuosisuunnitelma korvaa varhaiskasvatussuunnitelman paikalliset tarkennukset. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Ranuan varhaiskasvatuksen toimintavuosisuunnitelman hyväksyy hyvinvointilautakunta. Sen toteutumista arvioi varhaiskasvatuksen henkilökunta ja hyvinvointilautakunta.

Toimintavuosisuunnitelmassa on otettu huomioon paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset sekä paikalliset erityispiirteet ja käytänteet. Huomioiden myös paikalliset yhteistyötahot, joita ovat muun muassa Ranuan eläinpuisto, kirjasto ja kulttuuritoimi. Yksikkökohtaiset tarkennukset tehdään toimintavuosisuunnitelmien ryhmäkohtaisiin ryhmävarhaiskasvatussuunnitelmiin.

Ranua on valittu mukaan Unicef lapsiystävällinen kunta -malliin vuonna 2024. Lapsiystävällinen kunta -malli perustuu lapsen oikeuksien sopimuksen neljään yleisperiaatteeseen, jotka ovat yhdenvertaisuus, lapsen etu, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä osallisuus.

Varhaiskasvatuksen arjessa toimitaan inkluusioperiaatteiden mukaisesti ja huomioidaan lapsen oikeus leikkiin, turvallisuuteen, osallisuuteen, oppimiseen ja jokaisen lapsen on oikeus omaan mielipiteeseensä sekä oikeus osallistua yhteisiin tekemisiin. Lapsen mielipiteitä kunnioitetaan ja otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa. Varhaiskasvatuksen arjessa huomioidaan lasten osallisuus mahdollistamalla vuorovaikutteista keskustelua ja mahdollistamalla lapselle keinoja, joilla kertoa mikä on mennyt hyvin tai mitä voisi parantaa.

Lapsen oikeudet huomioidaan myös lapsen oikeuksien päivänä, joka liitetään osaksi toimintavuosisuunnitelmaa. Lapsen oikeuksien päivänä tutustutaan oikeuksiin leikin, satujen, kuvien ja draaman avulla. Lapsen oikeuksien käsittelyssä varhaiskasvatuksessa hyödynnetään eri materiaaleja ja laaditaan yhdessä lasten kanssa kuvataulu, joka kertoo lapsen oikeuksista.

Osallisuuden käytännöt kirjataan ryhmäkohtaisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin, jossa toteutuvat lasten osallisuus, esimerkiksi lasten kokoukset, erilaiset työpajat ja retkien suunnittelu. Lasten osallisuus huomioidaan yksilöllisesti, lapsen tarpeet huomioiden.

Varhaiskasvatuksessa dokumentoidaan käytännöt, joilla varmistetaan, että jokaisella on aikaa ja mahdollisuus leikkiä rauhassa. Varhaiskasvatuksessa on laadittu toimintatavat kiusaamiseen ehkäisyyn ja turvalliseen ympäristöön.

Lapsen oikeudet huomioidaan myös kasvattajien koulutussuunnitelman rakentamisessa, jolla voidaan edistää lapsen kuulemistä sekä tuentarpeisiin vastaamista. Koulutussuunnitelmaan kartoitetaan vuosittain, millaisia koulutuskokonaisuuksia kasvattajat kokevat tarvitsevansa. Toimintakulttuurin ja osaamisen kehittämistä vastaa päiväkodinjohtaja sekä varhaiskasvatuksen opettajat.

Lapsen oikeuksien toteutumista seurataan ja arvioidaan lasten palautekyselyllä ja henkilöstön havainnointilomakkeella. Lapsiystävällinen kunta -mallin periaatteita noudatetaan kaikessa varhaiskasvatus- ja esiopetustoiminnassa.

Ranualla varhaiskasvatustoiminta pohjautuu seuraaviin asiakirjoihin:

- Varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnalliset perusteet
- Ranuan varhaiskasvatuksen toimintavuosisuunnitelma
- Ranuan esiopetussuunnitelma sekä esiopetuksen lukuvuosisuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa järjestetään Hillankukan päiväkodissa, Kanervikon yksikössä sekä esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa Kuhan koululla ja yhtenäiskoulu Kerkässä.

Varhaiskasvatus on kokopäiväpedagogiikkaa, jossa kaikki päivän tilanteet mahdollistavat lapsen kasvun ja oppimisen. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä lapsen etu on ensisijainen. Lähtökohtina ovat lasten kiinnostuksen kohteet, leikki ja muut lapsille ominaiset tavat oppia ja toimia.

2. Varhaiskasvatuksen toiminta-ajat

Toimintavuosi: 1.8.2026- 31.7.2027

Syysloma (vko 42) 12.10-16.10.2026 (ei esiopetusta)

Joululoma (päivystys) 19.12.2026- 6.1.2027 (ei esiopetusta)

Talviloma (vko 10) 8.3.-12.3.2027 (ei esiopetusta)

Kesäpäivystys/ muut päivystysajat: Toimintaa supistetaan porrastaen kesäkuun 2027 alusta. Juhannuksesta elokuun alkuun kesäpäivystyksen hoitoa järjestetään pääsääntöisesti vanhempien työn tai opiskelun vuoksi etukäteen ilmoitettujen lasten hoidontarpeiden mukaisesti.

Päiväkotien aukioloajat: Päiväkotikohtaiset aukioloajat 6:30-17:15 Lasten hoidontarpeiden mukaan. Varhaiskasvatusta saa tarpeen mukaan vuorohoitona eli pidennetyn aukiolon mukaan ympäri vuoden vanhemman tai muun huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi (varhaiskasvatuslaki 2018 13§).

Toimintamuodot: Varhaiskasvatus

Hillankukan päiväkoti (varhaiskasvatus, vuorohoito)

Kanervikon päiväkoti (varhaiskasvatus, esiopetus)

Kerkän yhtenäiskoulu (esiopetus)

Kuhan koulu (esiopetus)

2.1. Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja vastuut

Varhaiskasvatuksen johtaja / päiväkodin johtaja: Vastaa Ranuan kunnan varhaiskasvatuksen ja esiopetustoiminnan järjestämisestä, pedagogiikasta ja varhaiskasvatuspalveluiden kehittämisestä. Tekee varhaiskasvatuksen hallintopäätökset. Vastaa varhaiskasvatuksen toiminnasta, päiväkodin pedagogiikan kokonaisuuden johtamisesta sekä yksiköiden toimintakulttuurin rakentamisesta, laadun arvioinnista ja kehittämisestä varhaiskasvatusta koskevien lakien, asetusten ja toimintaa ohjaavien asiakirjojen mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (VEO): vastaa lapsen kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden havaitsemisesta, tuen suunnittelusta, arvioinnista ja kehittämisestä. Antaa konsultoivaa ja toteuttaa osa-aikaista erityisopettajan antamaa opetutusta.

Varhaiskasvatuksen opettaja: Vastaa varhaiskasvatus- ja esiopetusryhmien pedagogisesta suunnittelusta, totutuksesta, arvioinnista ja kehittämisestä. Vastaa varhaiskasvatussuunnitelman tekemisestä sekä vastaa ammatillisen tiimin pedagogisesta toiminnasta päiväkodin lapsiryhmässä.

Varhaiskasvatuksen sosionomi: On opettajan kanssa yhteistyössä, suunnitellen, arvioiden ja toteuttavat pedagogista toimintaa, vahvistaa erilaisissa elämäntilanteissa ja eri kulttuuritaustoista tulevien lasten ja perheiden kuulluksi tuleamista ja osallisuutta varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja: Toteuttaa perushoitoa ja tukee yksilöllistä kasvua. Vastaa osaltaan pedagogisen toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta.

Varhaiskasvatuksen avustaja: Avustaa ryhmässä tai erityisen tuen tarpeessa olevaa lasta.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteisiä toimintakulttuurin rakenteita ovat muun muassa viikkopalaverit, tiimien omat säännölliset palaverit sekä muut pedagogiset palaverit yksiköissä. Yksikön esihenkilö vastaa viikkopalaverien ja pedagogisten palaverien toteutumisesta, ja varhaiskasvatuksen opettajat vastaavat oman tiimensä tiimipalaverien toteutumisesta. Kaikki palaverit suunnitellaan ja aikataulutetaan yksikkökohtaisesti toimintavuoden alussa elokuussa koko toimintavuodeksi.

3. LAPSEN OPPIMINEN, KEHITYS JA HYVINVOINTI

3.1. Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Ranualla esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen yhteinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu erillisenä suunnitelmana. Suunnitelma päivitetään kolmen vuoden välein yhteistyössä henkilöstön ja lasten kanssa. Suunnitelmassa arvioidaan yhdenvertaisuuden toteutumista esikoulun ja varhaiskasvatuksen toiminnassa. Esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen tulee ryhtyä suunnitelmallisiin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi, mikäli puutteita havaitaan. Sekä huoltajille, että lapsille on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi yhdenvertaisuuden edistämistoimenpiteistä.

3.2. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelma määrittelee, ohjaa ja tukee lapselle annettavaa kasvatusta ja opetusta sekä hoitoa. Näiden toteuttamiseksi laaditaan jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa korostuu yhteistyö huoltajien kanssa. Huoltajien kanssa käydään keskusteluja ja yhteisillä keskusteluilla on erityinen tehtävä yhteistyössä. Luottamuksellinen ilmapiiri mahdollistaa huoltajien ja henkilöstön välisen saumattoman yhteistyön myös haastavissa tilanteissa, esimerkiksi huolen herätessä lapsen hyvinvoinnista.

3.3. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Ranuan varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä Ranuan kirjaston kanssa. Yhteistyön tavoitteena on lisätä kohderyhmän saavutettavuutta, monilukutaitoa sekä tukea lukutaitojen kehittymiseen tarvittavaa lukumotivaatiota. Tavoitteiden mukaisesti 5 vuotiaiden lasten toimintakauteen sisällytetään säännöllistä kerrotuttamista sekä satutunteja kirjastossa. Kirjastoyhteistyönä Ranuan varhaiskasvatuksessa on myös käytössä ”pienkirjastot” eri lapsiryhmissä sekä hillankukan ruokasalin yhteydessä.

Ranuan varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä myös vapaa-aikatoimen kanssa konserttien ja teatteriesitysten parissa, joka rikastuttaa myös lapsen kielellistä maailmaa. Yhteistyötä tehdään Laphan kanssa, mm. neuvolapalaverit, joka toinen kuukausi. Yhteistyöhön kuuluu oleellisesti neuvolan kanssa yhteiset havainnointilomakkeet, jotka täytetään lapsen ollessa 1,5 v, 3 v, 4 v, ja 5 vuotta.

4. VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGINEN TOIMINTA

Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa tarkoittaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, joka perustuu tutkimustietoon sekä tukee lasten hyvinvointia ja oppimista.

Varhaiskasvatustalaki tuo esille pedagogiikan merkitystä sekä opettajien ja erityisopettajien vastuuta pedagogiikan toteuttamisessa. Toimintaa toteutetaan moniammatillisessa yhteistyössä. Kokonaisvastuu suunnittelusta, tavoitteista ja arvioinnista on varhaiskasvatuksen opettajilla.

Varhaiskasvatuksessa toiminnan pohjana ovat lasten osallisuus, vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet. Lisäksi toimintaa ohjaa vahvasti havainnot lasten kehityksestä, tuen tarpeista ja oppimisympäristöjen toimivuudesta. Lähtökohtana oppimiselle on oppimisen eri osa-alueet sekä lasten omat mielenkiinnon kohteet. Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa myös lapsen laaja-alaiselle osaamiselle. Toiminnassa huomioidaan lisäksi lasten kielelliset ja kulttuuriset taustat, ja heidän kieli- ja kulttuuri-identiteettinsä kehittymistä tuetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (Opetushallitus)

4.1. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Fyysinen	Psyykkinen	Sosiaalinen
<p>- Mukautuvat sisätilat</p> <p>-> ryhmän tilat, liikuntasali, pienryhmähuoneet</p> <p>- Piha ja luonto</p> <p>- Lähiympäristö</p> <p>-> mm. leikkipuistot, urheilukenttä, lintutorni, eläinpuisto, kirjasto</p> <p>- Pedagogisia ja ikätasoisia leikki- ja toimintavälineitä</p> <p>- Digitaaliset oppimisympäristöt</p> <p>-> mm. lukulomo, ekapeli, kasvatukselliset opetusvideot</p> <p>-Daisy-järjestelmä</p>	<p>- Turvallisuus</p> <p>-> Kunnioittava, kannustava ja myönteinen ilmapiiri</p> <p>- Yhteisvastuu</p> <p>- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo</p>	<p>- Pienryhmätoiminta</p> <p>-> lasten mielenkiinnon kohteet, yksilöllisyys ja tarpeiden huomioiminen</p> <p>-> tukee lapsen kuulemistä ja osallistumista</p> <p>- inklusiivinen ja oppimista edistävä oppimisympäristö</p>

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan päiväkotia, piha-alueita ja lähiympäristöä. Oppimisympäristöjä rakennetaan niin, että ne tukevat lasten aktiivisuutta, luontaista uteliaisuutta, oppimisen halua ja luovuutta ilmaista itseään. Suunnittelussa otetaan huomioon lasten yksilölliset tarpeet ja mielenkiinnon kohteet. Suunnittelua ja arviointia tehdään yhdessä lasten kanssa.

4.2. Leikki keskeisenä toimintatapana

Varhaiskasvatuksen inklusiivisessa ja leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa leikki nähdään keskeisenä lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta. Leikki on lapselle luontainen tapa oppia, ja aikuinen tukee sitä ohjauksellaan. Sekä ohjattu että lasten omaehtoinen leikki, samoin kuin toiminnalliset ja luovuutta tukevat työtavat, ovat tärkeä osa arkea.

Henkilöstö tunnistaa leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittää toimintatapoja sekä oppimisympäristöjä leikkiä tukeviksi. Leikkiä toteutetaan monipuolisesti niin sisällä kuin ulkona. Lapsia kannustetaan käyttämään mielikuvitustaan, ilmaisemaan itseään ja olemaan luovia. Leikille annetaan tilaa, aikaa ja rauhaa, jotta lapset voivat keskittyä ja syventyä leikkiinsä.

Leikin kautta lapset oppivat ja jäsentävät ympäröivää maailmaa, ja leikki jatkuu merkityksellisenä läpi varhaiskasvatuksen. Henkilöstö varmistaa, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua leikkiin toisten kanssa. Leikin seuraaminen ja tukeminen, sekä ohjaus ja dokumentointi on henkilöstön tehtäviä. Pitkäkestoista leikkiä tuetaan tarjoamalla sopivia tiloja, välineitä ja riittävästi aikaa.

Aikuiset rikastuttavat ja mahdollistavat leikkiä innostamalla lapsia mukaan sekä auttamaan leikkiin pääsemisessä. Oppimisympäristöt tarjoavat monipuolisia materiaaleja eri-ikäisille lapsille ja mahdollistavat toiminnan eriyttämisen. Myönteinen palaute ja onnistumisen kokemukset vahvistavat lasten itsetuntoa.

4.3. Oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Ne ohjaavat henkilöstöä monipuolisen ja pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä lasten kanssa. Lapsilla on oikeus saada monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueista. Oppimisen alueet eivät ole erikseen toteutettavia, toisistaan irrallisia kokonaisuuksia, vaan niiden aihepiirejä yhdistetään ja sovelletaan lasten mielenkiinnon kohteiden ja osaamisen mukaisesti. Oppimisen alueet on ryhmitelty esiopetussuunnitelman perusteiden mukaisesti viideksi kokonaisuudeksi:

Ilmaisun monet muodot

Kielten rikas maailma

Kasvan, liikun ja kehityn

Minä ja meidän yhteisömme

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Oppimisen alueita yhdistelevä ja soveltava pedagoginen toiminta mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun ja tutkimisen. Lasten mielenkiinnon kohteet ja kysymykset ovat toiminnan keskeinen lähtökohta. Aihepiirit voivat nousta esimerkiksi leikeistä, saduista, retkistä tai spontaaneista vuorovaikutustilanteista lasten ja henkilöstön kesken tai lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Tapa, jolla oppimisen alueiden tavoitteita käsitellään, vaihtelee valittujen aihepiirien, tilanteiden ja lasten oppimisen mukaan. Henkilöstön tehtävänä on varmistaa, että pedagoginen toiminta edistää eri-ikäisten lasten kehitystä ja oppimista.

TEEMA	ILMAISUN MONET MUODOT
SISÄLTÖ	<ul style="list-style-type: none"> • Musiikillinen • Kuvallinen • Sanallinen • Kehollinen • Käsityöllinen
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none"> • Tavoitteena kehittää, rohkaista ja ohjata lasten ilmaisua, musiikillisen, kuvataiteellisen käsitöiden sekä suullisen ja kehollisen ilmaisun perustaitoja • tarjota monipuolisia musiikillisia kokemuksia sekä vahvistaa kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin • kehittää lapsen suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä oppimisympäristöön, kulttuuriperintöön ja lähiseudun kulttuuriin • erilaiset harjoitukset ja leikit mahdollistavat monipuoliseen kielelliseen ja keholliseen kokemiseen, ilmaisuun ja viestintään • käsityöllinen ilmaisu tarjoaa tutkimisen, kokeilun, yhteisöllisen tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa sekä nautintoa työskentelystä, jossa oma kädenjälki ja luovuus voivat näkyä
KEINOT	<ul style="list-style-type: none"> • Lauluja • Loruja • Kuunnellaan musiikkia ja liikutaan sen tahdissa • Kokeillaan eri soittimia improvisointi ja oman musiikin luominen • Kannustetaan ilmaisemaan musiikin herättämiä tunteita eri tavoin niin sanallisesti kuin kuvallisestikin • Tarjotaan kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä, kuten äänen taso, kesto, voima, sointuvärit. • Kokeillaan erilaisia kuvallisen ilmaisun tapoja, tekniikoita, välineitä ja materiaalia • Maalaaminen • Piirtäminen • Rakentaminen • Mediaesitykset • Rohkaistaan sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun: draaman, tanssin ja leikin keinoin • Hyödynnetään lastenkirjallisuutta, sanataidetta, teatterin eri muotoja, sirkusta

TEEMA	KIELTEN RIKAS MAAILMA
SISÄLTÖ	<ul style="list-style-type: none"> • Kielelliset taidot ja valmiudet • Kielelliset identiteetit • S2 /monikielisyys
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none"> • Vuorovaikutus • Kielen ymmärtämistäidot • Puheen tuottamisen taidot • Kielen käyttötaidot • Kielellisen muistin ja sanavaraston laajeneminen; kielellinen ilmaisu monipuolistuu • Kielitietoisuuden kehittyminen: tietoisuus kielen rakenteellisista ja kielen merkitykseen liittyvistä seikoista • Vahvistaa uteliaisuutta ja kiinnostusta puhuttuun kieleen
KEINOT	<ul style="list-style-type: none"> • Kasvattajan sensitiivisyys ja reagointi myös lasten non-verbaaleihin viesteihin • Tarjotaan mahdollisuuksia kommunikointiin (myös kommunikoinnin tuki), puhumaan, kuuntelemaan sekä muistamaan kuulemaansa • Kielellinen mallintaminen, harjoitukset, runsas myönteinen palaute, toiminnan sanallistaminen ja keskustelu • Lapsia rohkaistaan puhumaan erilaisissa tilanteissa niin aikuisten kuin lastenkin kanssa • Kiinnitetään huomiota äänensävyihin ja -painoihin • Harjoitellaan tilannetietoista kielenkäyttöä: kerrontaa ja puheen vuorottelua • tutustutaan erilaisiin teksteihin ja kirjallisuuteen • Käytetään loruja, laululeikkejä, kielellä leikkittelyä, nimeämistä ja kuvaavia sanoja. • Kuvista kerrontaa • Saduttaminen • Keskustelu, lukeminen ja tarinoiden kerronta • Eri kielten havainnointi ja tutkiminen • Rohkaistaan kirjoittamaan ja lukemaan leikin muodossa

TEEMA	KASVAN, LIIKUN JA KEHITYN
SISÄLTÖ	<ul style="list-style-type: none"> • Liikkuminen • Ruokakasvatus • Terveys ja turvallisuus
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none"> • Tavoitteena ja tehtävänä luoda pohjaa terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle ja liikunnalliselle elämäntavalle • Kehittää lasten terveysosaamista ja turvataitoja, kuten ruoka-, kulutus- ja puhtaustottumukset • Edistetään myönteistä suhteutumista ruokaan ja syömiseen sekä tuetaan monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia • Kiinnitetään huomiota havaintomotoristen taitojen kehittymiseen • Tavoitteena on oppia liikkumaan monipuolisesti ja kokemaan liikunnan iloa sekä yhdessä toimimisen iloa • Kehonhallinnan ja -hahmottamisen harjoituksia sekä motorisia perustaitoja • Mahdollistetaan omaehtoinen liikkuminen sisällä ja ulkona
KEINOT	<ul style="list-style-type: none"> • Päivittäinen omaehtoinen liikkuminen sisällä ja ulkona • Liikuntaleikit • Pihaleikit • Satu- ja musiikkiliikunta • Metsäleikit • Liikuntasali • Ruokaan tutustuminen aistien avulla, tutkitaan ja tutustutaan ruokiin, niiden alkuperään, ulkonäköön, koostumukseen ja makuominaisuuksiin • Opetellaan hyviä pöytätapoja, ruokailemisen rauhaa sekä yhdessä syömisestä kulttuuria • Tarjotaan mahdollisuuksia liikkumisen lisäksi lepäämiseen, hyviin ja merkityksellisiin ihmissuhteisiin • Harjoitellaan liikkumaan lähiympäristössä, lähiliikenteessä ja liikennekäyttäytymisen tapoja ja sääntöjä

TEEMA	MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME
SISÄLTÖ	<ul style="list-style-type: none"> • Eettinen ajattelu • Katsomuskasvatus • Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus • Mediakasvatus
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none"> • Tavoitteena edistää mielenkiintoa yhteiskunnan, erityisesti lähiyhteisön toimintaan sekä mahdollistetaan ja tuetaan heidän osallisuuttaan toimintaympäristössä • Tuetaan eettisen taitojen kehittymistä, toisen kunnioitusta ja ymmärrystä myös eri katsomuksia kohtaan • Tuetaan lasten eettisen kohtaamisen ja ajattelun taitoja sekä tunnetaitojen kehittymistä. • Tuetaan lasten kulttuurisen ja katsomuksellisen identiteetin kehittymistä, huomioidaan perheiden arvot ja taustat • Edistetään ja tuetaan lapsia ymmärtämään ihmisten erilaisuutta samanarvoisuutena • Harjoitetaan kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä
KEINOT	<ul style="list-style-type: none"> • Pohditaan ystävyyden, oikean ja väärän erottamisen perusteita • Pohditaan ilon, surun ja pelon aiheita • Pohditaan oikeudenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden periaatteita • Pohditaan yhdessä ryhmän ja ympäristön sääntöjä ja niiden perusteita • Myös lastenoikeuksien näkökulmasta • Tarkastellaan ihmisten ja perheiden moninaisuutta • Tutustutaan perinneleikkeihin, isovanhempien leikkeihin ja musiikkiin, mutta pohditaan myös tulevaisuutta • Tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisuus huomioiden

TEEMA	TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI
SISÄLTÖ	<ul style="list-style-type: none"> • Matemaattinen ajattelu • Ympäristökasvatus • Teknologiakasvatus
TAVOITTEET	<ul style="list-style-type: none"> • Tavoitteena vahvistaa luonnon tuntemusta, luontosuhdetta ja kokemuksia • Opettaa sijainti, suhde ja ajan käsitteitä • Edistää monilukutaitoa • Luoda mahdollisuuksia luokitteluun, vertailuun ja asioiden asettamista tärkeysjärjestykseen • Luoda mahdollisuuksia luvun, muutoksen, lukujonotaitojen ja nimeämisen kehittämiseen sekä lukusanan yhdistämiseen numeromerkkeihin • Luoda mahdollisuuksia kaksi- ja kolmiulotteisuuden, muodon, tilan, avaruuden hahmottamisen ja mittaamistaitojen kehittymiseen • Luoda mahdollisuuksia tutustua, löytää ja tuottaa säännönmukaisuuksia • Tavoitteena on luoda pohja kestäväälle elämäntavalle, ohjata huolehtimaan luonnosta ja ympäristöstä sekä sen viihtyisyydestä
KEINOT	<ul style="list-style-type: none"> • Retkeily luonnossa ja lähiympäristössä • havainnoidaan luonnon ilmiöitä eri aistein eri vuodenaikoina • Ohjataan lapsia kunnioittamaan luontoa, sen kasveja, eläimiä ja rakennettua ympäristöä • Ohjataan havainnoimaan ympäristöä päivittäisissä tilanteissa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan, teknologiaan sekä keksimään itsekin omia luovia ratkaisuja • Rohkaistaan esittämään kysymyksiä ja etsitään niihin yhdessä vastauksia ja tehdään päätelmiä

4.4. Laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Tietojen ja taitojen käyttämiseen vaikuttavat lasten omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lasten laaja-alaista osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa se, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten eri oppimisympäristöjä käytetään sekä miten lasten hyvinvointia ja oppimista tuetaan. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet otetaan huomioon toimintakulttuurin ja oppimisympäristöjen kehittämisessä sekä kasvatuksessa, opetuksessa ja hoidossa.

Ajattelu ja oppiminen	Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
<ul style="list-style-type: none"> • kuunnellaan, ihmetellään, oivalletaan, opitaan • rohkaistaan, kannustetaan • ollaan läsnä • ratkaistaan yhdessä haasteita • virheet ei ole niin vakavia, vaan yhdessä opitaan 	<ul style="list-style-type: none"> • kuunnellaan, ymmärretään, kunnioitetaan • jaetaan ilot ja surut • kaikki tunteet ovat sallittuja • ollaan aidosti läsnä • kunnioitetaan ja ymmärretään muita kulttuureja ja taustoja • juhlapyhät • vuoden kierto • ranualainen perimätieto, vanhat esineet ja tavat • leikit ja pelit omasta ja toisista kulttuureista • hyvät tavat, kohteliaisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • autetaan, kannustetaan, pyydetään apua • harjoitellaan (hyvinvointi, lähiluonto, liikenne) • kokeillaan • annetaan vastuuta • annetaan aikaa • kunnioitetaan omaa ja toisten kehoa • kasvuani ja kehitystäni tuetaan kokonaisvaltaisesti

Monilukutaito	Osallistuminen ja vaikuttaminen	Digitaalinen osaaminen
<ul style="list-style-type: none"> • kannustetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä kaikissa muodoissa • annetaan asioille nimet, opetellaan käsitteitä • tutustutaan monipuolisiin teksteihin: kirjoitettu teksti, puhuttu teksti, audiovisuaalinen teksti, digitaalinen teksti • kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito, peruslukutaito • aikuisen malli • turvallinen digimaailma • dokumentointi monikanavaisesti • lasten tuotokset • kokeillaan ja tehdään yhdessä 	<p>Minä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tulen kuulluksi • suunnittelen • toteutan • arvioin • harjoittelen vuorovaikutustaitojani • minua kannustetaan <ul style="list-style-type: none"> • yhteiset säännöt ja sopimukset • youtube; OPHvideosarja - osallisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa • digiosaamista tarvitaan vuorovaikutuksessa, yhteiskunnassa toimimisessa, oppimisessa • edistää koulutuksellista tasa-arvoa • tutkin, havainnoin ja harjoittelen digitaitoja turvallisessa ja vastuullisessa aikuisen ohjauksessa oman ikätasoni mukaisesti • sähköiset reissuvihkot

5. LAPSEN TUKI

Varhaiskasvatukseen osallistuvan lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemisen lähtökohtana on ryhmän laadukas pedagogiikka. Lapsella on myös oikeus saada yksilöllisesti kohdennettua yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Varhaiskasvatusta toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Lapsen tuen toteuttaminen, tuen arviointi sekä toimintakulttuurin ja toimintatapojen kehittäminen kuuluu kaikille lapsiryhmän tiimin jäsenille.

Lapsen tuki voi sisältää **pedagogisia, rakenteellisia** ja **hoidollisia** tuen muotoja.

Tuen eri muotoja käytetään kaikilla tuen tasoilla lapsen tuen tarpeen mukaisesti. Tuen muotoja voi toteuttaa samanaikaisesti heti tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa.

Lapsen tarvitsema tuen taso, muodot ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tuen tarvetta ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan vähintään kerran vuodessa tai tuen tarpeen muuttuessa. Aloite lapsen tuen vahvistamisesta voi tulla ryhmän henkilöstöltä, huoltajalta tai muilta asiantuntijoilta. Varhaiskasvatuksen johtaja tekee hallintopäätöksen tehostetusta ja erityisestä tuesta. Huoltajia kuullaan ennen hallintopäätöksen tekemistä.

Tuen järjestämisen lähtökohtana on huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön jaettu tieto lapsesta ja hänen tarpeistaan. Tuen järjestämisessä tehdään myös monialaista yhteistyötä esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa. mm. neuvolapalaveri, terapeutit. Lasta kuullaan ja hänen mielipiteensä huomioidaan hänelle tarkoituksenmukaisella, ikään ja kehitystasoon sopivalla tavalla.

Erytisopettaja tekee tiivistä yhteistyötä varhaiskasvatuksen ryhmien arjessa mm. konsultoiden ja havainnoiden. Erytisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden ja niiden toteuttamisen suunnitteluun ja arviointiin tarvittaessa. Erytisopettajan asiantuntemusta voidaan hyödyntää kaikilla tuentasoilla. Erytisopettajan antama opetus voi toteutua osa-aikaisena ryhmässä toteutettavana opetuksena, pienryhmäopetuksena tai yksilöllisenä opetuksena. Tukipalveluna järjestettävä erityisopettajan antama konsultaatio ja opetus suunnitellaan lapsen yksilöllisen tarpeen mukaan, ja se voi olla lyhyt- tai pitkäaikaista ja säännöllistä.

	YLEINEN TUKI	TEHOSTETTU TUKI	ERITYINEN TUKI
TUEN TASOT	<ul style="list-style-type: none"> - Ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen - Lapsi voi tarvita tukea esim. pukemisessa, siirtymätilanteissa, kaverisuhteissa, leikkimisessä tai kielen kehityksessä - Muodostuu yksittäisistä tuenmuodoista, esim. pukemispaikan miettiminen siirtymätilanteiden ennakointi kuvaohjaus - Kaikille lapsille osana oman ryhmän perustoimintaa 	<ul style="list-style-type: none"> - Yksilöllisesti ja yhteisöllisesti suunniteltua tukea -Huomioi lapsen tarpeita yleistä tukea voimakkaammin ja yksilöllisemmin - Muodostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteutettavista useista tuen muodoista - Annetaan lyhytkestoisesti tai pidempään jatkuvana lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti 	<ul style="list-style-type: none"> - Yksilöllisesti suunniteltu tukea - Vahvin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen taso - Muodostuu useista tuen muodoista ja tukipalveluista - On jatkuvaa ja kokoaikaista
HALLINTOPÄÄTÖS	<p>Ei hallintopäätöstä</p> <p>Hallintopäätös tehdään kuitenkin mahdollisista tukipalveluista.</p>	Hallintopäätös	Hallintopäätös

<p>VARHAISKAS- VATUKSEN ERITYISOPETUS</p>	<p>Matalan kynnyksen tuki: - Tiivis yhteistyö ryhmien arjessa havainnoiden ja konsultoiden</p> <p>Ryhmän henkilöstön tukeminen oppimisympäristöjen, päivärytmin ja pedagogisten työtapojen suunnittelussa (esim. kuvatuet, pienryhmätoiminta)</p> <p>Opetuksen toteutus: - Lyhytaikaista ja joustavaa - Pääosin ryhmässä - Satunnaisena pienryhmätoimintana</p>	<p>Säännöllinen yhteistyö: - Lapsen tuen tarpeen, tavoitteiden ja toimenpiteiden suunnittelu sekä arviointi yhdessä kasvattajien ja huoltajien kanssa</p> <p>Ryhmän henkilöstön tukeminen ja konsultaatio lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioimiseksi toiminnan suunnittelussa ja materiaaleissa</p> <p>Opetuksen toteutus: - Lyhyt- tai pitkäaikaista osa-aikaopetusta - Pääsääntöisesti ryhmässä - Satunnaisesti tai säännöllisesti pienryhmässä tai yksilöllisesti</p>	<p>Kokonaisvaltainen yhteistyö: - Tuen pedagoginen koordinointi, jatkuva arviointi sekä tiivis monialainen verkostotyö</p> <p>Jatkuva ryhmän henkilöstön tukeminen lapsen yksilöllisten tarpeiden toteutumiseksi ja huomioimiseksi osana ryhmän yhteistä arkea</p> <p>Opetuksen toteutus: - Säännöllistä ja pitkäaikaista osa-aikaopetusta - Pääsääntöisesti ryhmässä - Säännöllisessä pienryhmässä tai yksilöllisesti</p>
---	---	---	--

PEDAGOGISET TUEN MUODOT	RAKENTEELLISET TUEN MUODOT	HOIDOLLISET TUEN MUODOT
<ul style="list-style-type: none"> • toistuvat toiminnot ja selkeä päivärytmi • kuvatuki toiminnanohjauksessa, esim.: <ul style="list-style-type: none"> - kuvallinen päiväjärjestys - liikennevalot - toiminnanohjaus-kuvat (esim. sitten, sen jälkeen) - leikinohjauskuvat • oppimisympäristön muutokset, esim.: <ul style="list-style-type: none"> - pienryhmätoiminta - Time timer -ajastin - painopeitot ja -tyyny - aistilelut ja keskittymisvälineet • saavutettavat kommunikointitavat: <ul style="list-style-type: none"> - kuvatuki - viittomat • henkilöstön yhdessä käyttämät johdonmukaiset työtavat, esim.: <ul style="list-style-type: none"> - pienryhmätoiminta - tuettu leikki • toiminnan suunnittelu, havainnointi, dokumentointi ja arviointi 	<ul style="list-style-type: none"> • henkilöstön osaamisen lisääminen • ryhmän lapsimäärän pienentäminen • henkilöstön mitoitukseen ja/tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut, esim. <ul style="list-style-type: none"> - lisäresurssi • Varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämät varhaiskasvatuksella mukaiset tukipalvelut: <ul style="list-style-type: none"> - tulkitsemispalvelut - avustamispalvelut - apuvälineiden käyttäminen - varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultaatio ja opetus 	<ul style="list-style-type: none"> • Menetelmät ja toimintatavat, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon ja hoivaan • Pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet • Yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa

6. ARVIONTI

Lasten kanssa tehdään päivittäin arviointia: kysellään, kannustetaan ja ihailaan lasten toimintaa, tuotoksia ja vuorovaikutusta. Henkilöstö kirjaa/miettii/pohtii lapsen vasuun liittyvää arviointia ennen vasun päivitystä. Pedagogisen dokumentoinnin kokonaisuus muodostuu valokuvista ja videoista, lasten piirustuksista, henkilökohtaisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä jatkuvasta havainnoinnista.

Henkilöstö reflektoi/arvioi omaa, päivittäistä työskentelyään, vuorovaikutusta lapsiryhmän kanssa, ryhmän ilmapiiriä, pedagogista toimintaa, sisältöä sekä oppimisympäristöjä.

Huoltajille suunnattu kysely varhaiskasvatuksen laadusta tehdään kolmen vuoden välein. Kunnassa on Pulssi-kysely henkilökunnalle kolme kertaa vuodessa. Kehityskeskustelut toimivat myös vuosittain arvioinnin välineenä.

Valssi laadunhallinnan työkalu otetaan käyttöön syksyllä 2026. Valssilla toteutetaan arviointiprosesseja ja niitä voi hyödyntää arvioinnissa ja tiedonkeruussa.

Varhaiskasvatuksen toimintavuosisuunnitelman toteutumista arvioidaan henkilökunnan kesken keväällä.